

Foto: R. Barrett

Status og råd

Havert og steinkobbe betegnes som kystsel og lever i kolonier langs norskekysten. Begge artene beskattes i kvoteregulert jakt. Forvaltningen er basert på landsdekkende tellinger av bestandene hvert femte år. I Stortingsmelding nr. 46 (2008–2009) tilrår Regjeringen en tilpasning av jaktkvotene slik at antall steinkobber skal være ca. 7000 dyr under tellingene i hårfellingsperioden. Havertbestandens nivå skal tilpasses en årlig produksjon av ca. 1200 unger. I de nye forvaltningsplanene for steinkobbe og havert er det lagt opp til strategier for hvordan fangsten skal reguleres i henhold til om bestandene er større eller mindre enn de politiske målnivåene.

Under steinkobbetellingene i 2003–2006 ble det registrert ca. 6700 dyr, noe som indikerte en årlig reduksjon i bestanden på ca. 1,5 % sammenlignet med 7500 registrerte dyr i 1996–1999. Nedgangen medførte at steinkobbe ble listet som sårbar på Norsk rødliste 2006. Kategorien sårbar indikerer at det er 10 % sannsynlighet for at arten forsvinner fra norske områder innen hundre år dersom nåværende beskatningsgrad vedvarer. I tillegg til steinkobbene langs Norges fastlandskyst, finner vi verdens nordligste bestand av steinkobbe ved Prins Karls Forland på Svalbard. Denne isolerte bestanden er fredet, og anslått til å utgjøre i overkant av 1000 individer.

Steinkobbe tilbringer mest tid på land i hårfellingstiden, derfor kartlegges bestanden i denne perioden. Kartleggingen skjer vha. flyfotografering og visuelle tellinger på alle kjente lokaliteter. Tellingene gjennomføres på dagtid og ved full fjære, fortrinnsvis under gode værforhold siden det da er flest dyr på land. Etter å ha korrigert for sel som var i sjøen, ved bruk av omregningsfaktorer fra svenske og norske undersøkelser, ble den totale bestanden av steinkobbe i Norge i 1999 anslått til å være ca. 10 000 individer, basert på 7500 observerte dyr. Nye landsdekkende tellinger av steinkobbe er startet opp, og det forventes et nytt estimat i løpet av 2013.

Det er gjennomført tre landsdekkende estimater av havertbestanden i Norge. I årene 1996–1999, 2001–2003 og 2006–2008 ble antallet ett år og eldre dyr beregnet til å være henholdsvis 4400, 4600–5500 og 5100–6000 langs norskekysten. I 1996–1999 ble ikke øygruppen Kjør i Rogaland dekket, der finnes det en liten bestand på rundt 200 havert. Bestandsmodellering tyder på at årlig vekst i bestanden var 6,5 % før 2005, men har avtatt til 3,2 % de siste 5–6 årene.

Havertenes årlige ungeproduksjon finnes ved å telle og merke unger i alle kastekoloniene langs norskekysten. I tillegg blir det i noen områder også benyttet flyfotografering. Bestanden har til nå blitt beregnet ved å multiplisere ungeproduksjonen med omregningsfaktorer mellom 4,0 og 4,7, som er basert på data fra andre områder om sammenhengen mellom antall fødte unger og andelen av ett år og eldre dyr. Resultater fra nylig gjennomførte modelleringer tyder på at faktoren 4,7 ligger svært nært den modellerte bestandsstørrelsen.

I bestandsmodellen inngår reproduksjonsdata, naturlig dødelighet, fangst og bifangst. Bestandsmodellen vil, når den er vitenskapelig godkjent (publisert), brukes til å beregne fangstpotensial for havert. Dette vil danne grunnlaget for råd om kvoter. Til nå har Havforskningsinstituttet anbefalt jaktkvoter på 5 % av bestandsanslagene for begge arter, noe som antas å være tilnærmet likevektsbeskatning, og som tar hensyn til at det er en betydelig bifangst av kystsel i fiskeriene. I områder med konflikter mellom sel og fiskerier har det vært tilrådd inntil 30 % økning av den anbefalte kvoten. Dokumenterte konflikter i fiskerier som følge av kystselenes tilstedeværelse mangler imidlertid langs norskekysten.

KYSTSEL

Steinkobbe – *Phoca vitulina*

Familie: Phocidae

Størrelse: Hanner: over 150 cm lange og 100 kg, hunnene opptil 150 cm og 80 kg.

Alder ved kjønnsmodning: Ca. 4 år

Parringstid og ungekasting (fødsel): Juni–juli

Hårfelling: August–september

Levealder: Ca. 35 år

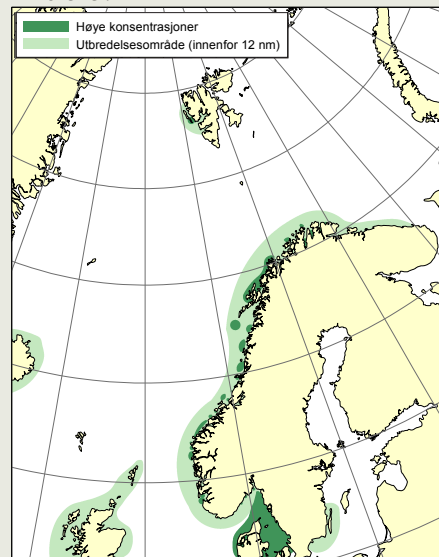
Leveområde: Langs kystene av det nordlige Stillehavet og Atlanterhavet. I Norge er det kolonier langs hele kysten og ved Forlandet på Svalbard. Arten oppholder seg helst på litt beskyttede lokaliteter i skjærgården (skjær og sandbanker som tørrlegges ved fjære sjø). Den er et utpreget flokkdyr.

Føde: Fisk, særlig sei, øyepål og sild. Enkeltindivider kan lære seg å hente mat i oppdrettsanlegg og svømmer opp i lakseelver.

Annet: Sprer torskekveis

Antall: Minimum 6700, forvaltningsmål 7000 steinkobber

Kvoteråd: 5 % av bestandsanslagene, med mulighet for inntil 30 % økning av den anbefalte kvoten i områder hvor tettheten av kystsel er størst og hvor det kan være konflikter mellom sel og fiskerier.

Figuren viser omtrentlig utbredelse av steinkobber. Mørk grønn farge indikerer områder med faste kolonier hvor reproduksjon og hårfelling foregår.

The figure indicates harbour seals distribution. Dark green colour indicates reproduction and moulting areas.

Fakta om bestanden:

Steinkobbene er utbredt langs hele norskekysten, men tettheten er størst i Sør-Trøndelag og Nordland. De lever i grupper fra noen titalls dyr til større kolonier på noen hundre individer. Steinkobbe føder unger i slutten av juni. Ungene er godt utviklet når de blir født, og går gjerne i sjøen første dag. Steinkobbene er relativt stasjonære og forvaltes derfor fylkesvis. Merkeforsøk med enkle sveimerker og med elektronisk GPS/GSM-teknologi har vist utbredelsesområder på omkring 70–80 km for steinkobbe, noe som indikerer at det kan finnes mange lokale bestander langs kysten. Dette støttes også av foreløpige resultater fra DNA-analyser, som blant annet viser en tydelig genetisk differensiering mellom steinkobbe i Porsangerfjorden og tilgrensende områder i Vest-Finnmark. Landsomfattende innsamling av DNA for å avklare bestandsforhold er startet.